

Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси

Ўзбекистон Республикаси

«Тегирмондан бутун чиқадиған бола»

Кенг майдон. Атроф одамлар билан тўла. Кимнингдир ҳаяжон билан гапирётгани, кимнингдир қўрқув ила ҳайратланаётгани эшитилиб туради. Фарғоналик полвон Турсун Али Мухаммад ўзининг цирк гуруҳи билан томоша кўрсатмоқда.

— Ҳозир даврада Турсун Али Мухаммад ўғли Бахтиёр ўз маҳоратини намойиш этади...

Ерга шиша бўлақлари майда-майда парчаланган шолчани келтиришди. Улар жуда кўп эди ва қуёш нурида ялтираб, ҳамманинг диққатини жалб этарди. Бу шолчанинг келтириш сабабини йиғилганлар зум ўтмай билиб олишди. Тийрақина, қорача, пайлари бўртиб турган болакай ўртага чиқди. Уртачининг айтишича, Бахтиёр шу шишалар устига сакрар экан...

Бахтиёр шишалар устига сакрашга ўхшаш томошабинларни ҳайратга солувчи яна бир қанча машқларни кўрсатди. Пичоқнинг ўткир томони устидан аста-аста одимлаб, у нарвон устига чиқди, йог усулларидан намойиш этди, жуда оғир юкни ўз гавдасида ушлаб турди. Томошабинлар ҳайратининг чеки йўқ эди. Тегирмондан бутун чиқади-я, дейишарди улар.

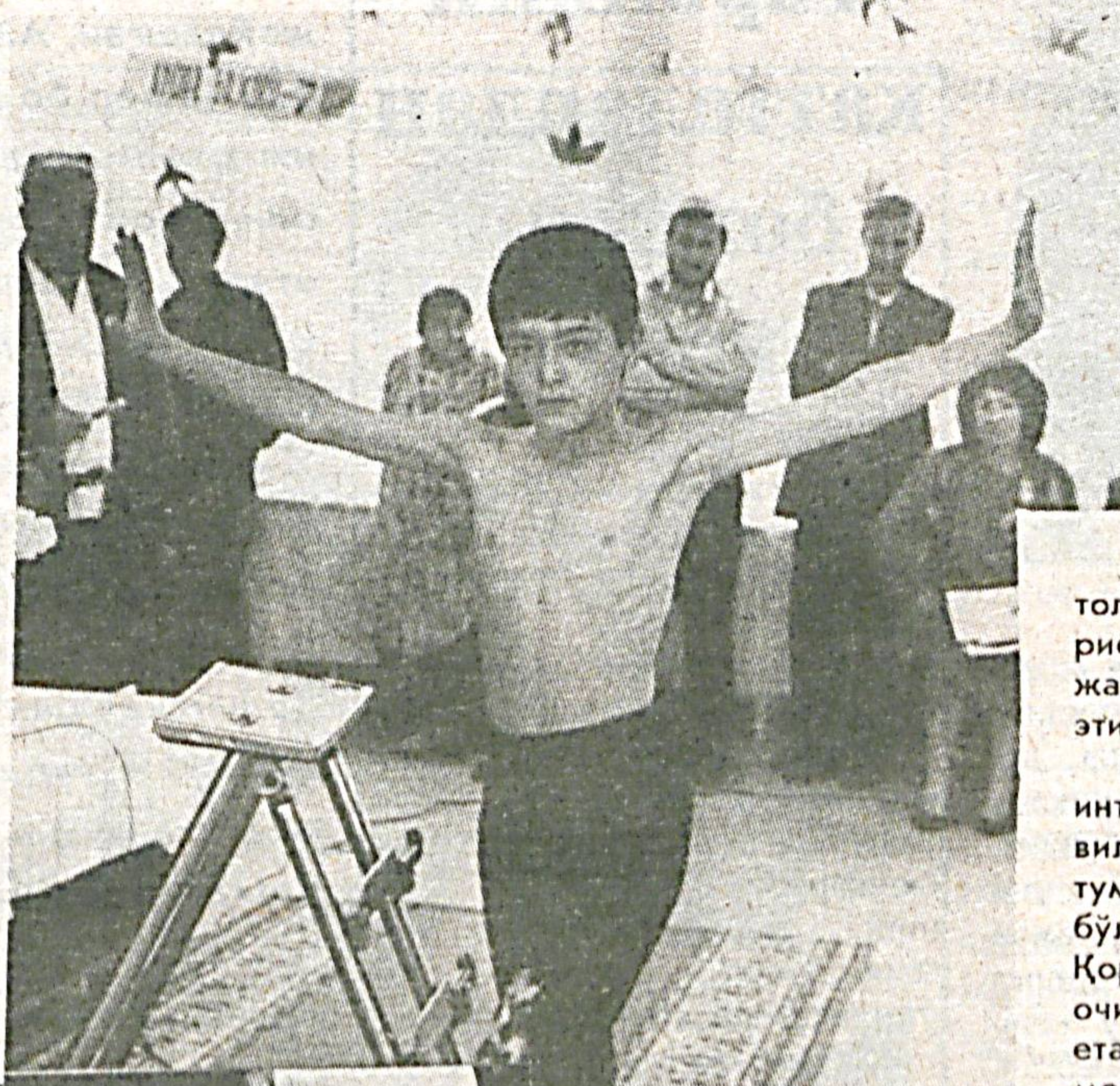
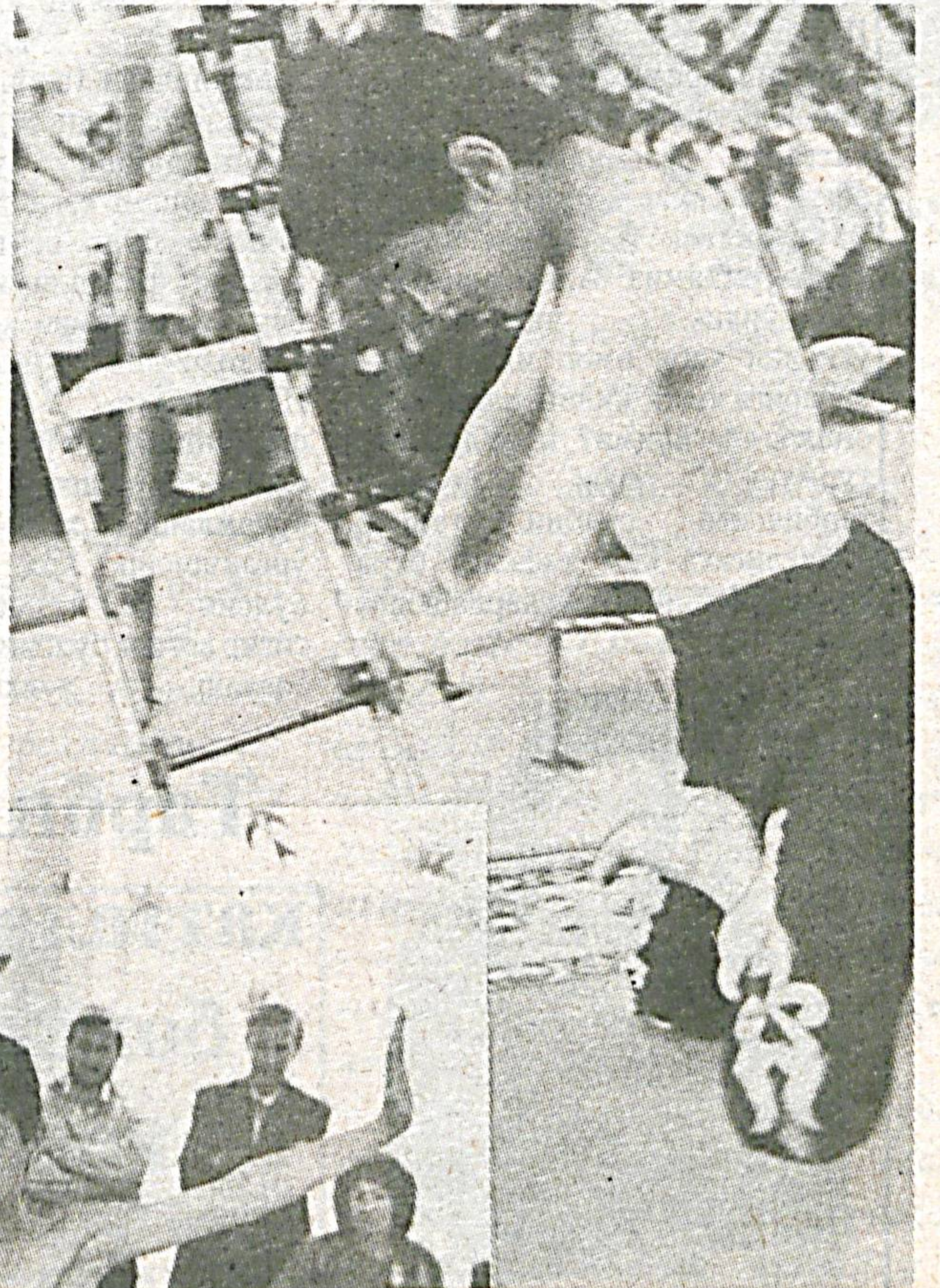
— Бахтиёр гўдаклигидан гуруҳимиз билан турли шаҳарларда бўлди, — дейди отаси Турсун Али Мухаммад полвон, — Уч йил аввал унга йог усулини ўргата бошладим. Бу усул кишини барча қийинчиликларга чидамли, қўрқмас қилиб тарбиялайди. Аввалига Бахтиёрга ҳам, унинг

машаққатларини кузатиб ўзимга ҳам қийин бўлди. Аммо ўғлимнинг бардоши метин экан. Ҳозир йог усулининг асосини ўзлаштириб олди.

Турсун Али Мухаммад полвон ва унинг гуруҳи, ўғли Бахтиёрнинг санъатларини жуда кўп шаҳарликлар томоша қилишган. Бахтиёрнинг келажакда буюк йог сифатида машҳур бўлиб кетиши ҳам ажабмас...

Суратларда: Фарғона халқ полвони Турсун Али Мухаммад ва унинг ўғли Бахтиёрнинг томошаларидан лавҳалар.

Р. АЛБЕКОВ суратга туширган.

толиблар республикамизнинг риёзиёт илми мавжуд жабҳаларида фаол иштирок этишмоқда.

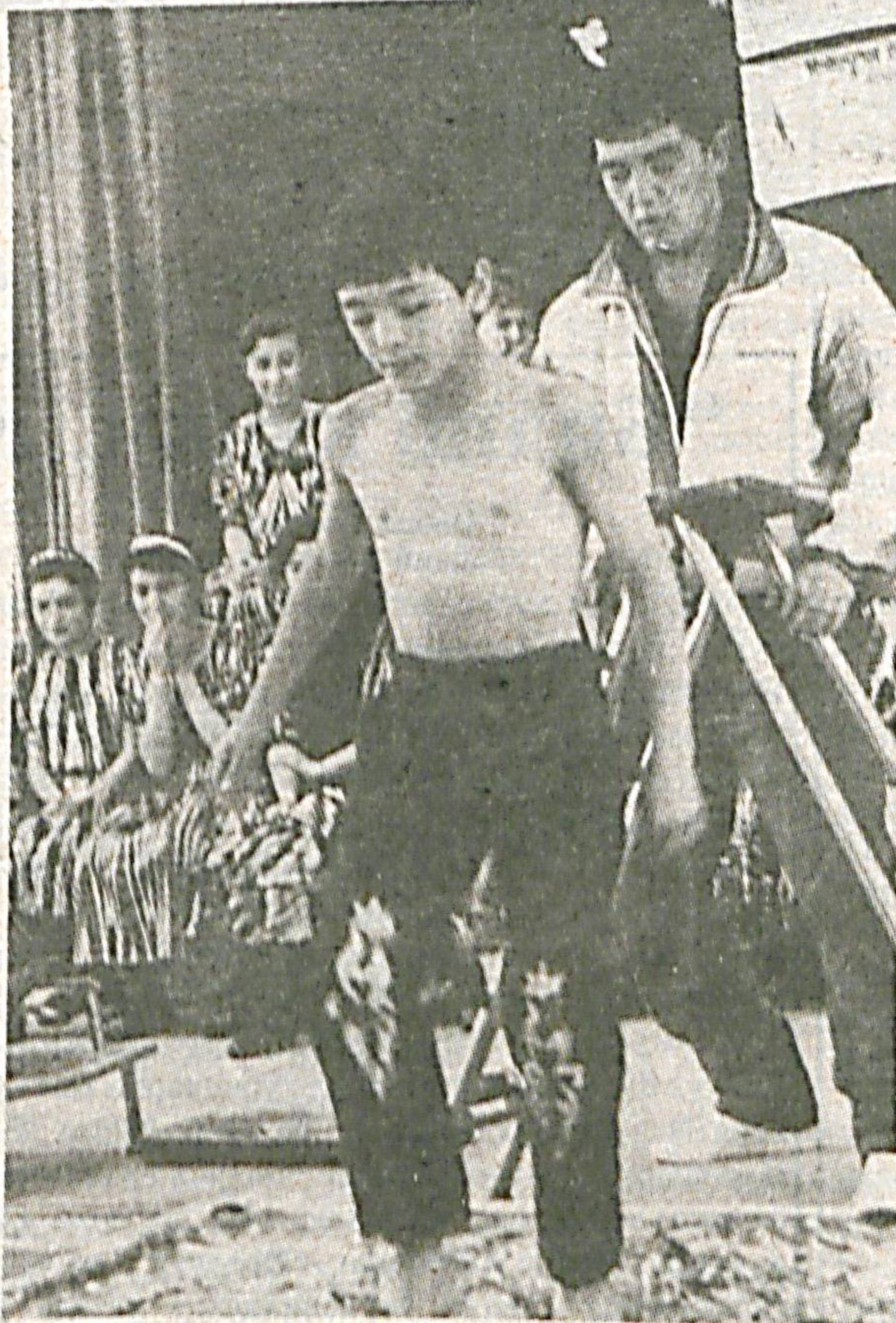
Отабек Жумаев ҳам шу интернат толиби. У Бухоро вилоятининг Қорақўл туманидан. Бу фанларга бўлган қизиқиш Отабекни Қорақўл туман марказида очилган риёзиёт интернатида етаклаб келди. Уқиш мобайнида у вилоят ва республика олимпиадаларида иштирок этиб, муваффақият қозонди. Ана шундай мусобақаларнинг бирида Отабек Тошкент риёзиёт билимгоҳи директори, физика-математика фанлари кандидати, доцент, АҚШ математика жамиятининг аъзоси, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган ўқитувчи Мирфозил ака Мирзааҳмедовнинг

АЛ-ХОРАЗМИЙ ВОРИСЛАРИ

Буюк алломалар Абу Райҳон Беруний, Ал-Хоразмий яратиб берган риёзиёт фанини ўқиб, ўрганишга, ўзлаштиришга буюк меросни ўзлаштиришга ўқувчи ёшлар қизиқиб боришмоқда. Ана шундай билимдон болалар таълим оладиган Тошкент Давлат Дорилфунунининг С. Ҳ. Сирожиiddinov номидаги риёзиёт (физика, химия, биология) интернати давр талабига муносиб ворислар тайёрлай бошлаганига ҳам қарийб 25 йил бўлай деди. Бу давр ичида мазкур илмгоҳни тугатган 2700 дан зиёд

назарига тушди. Домла Отабекни Тошкентга таклиф этди. Шундан буён у шу илмгоҳда таҳсил олди. Бу йил 11-синфни яхши натижалар билан тугатган Отабекнинг келажак орзулари ҳам улкан. У илмгоҳда ўрганган фанларини хорижий тилларда ҳам мукамал ўрганмоқчи ва чет эл илмгоҳларида таълимни давом эттириш ниятида. Биз ана шундай иқтидорли ёшлар орамизда вояга етаётганидан мамнунмиз ва ўйлаган орзуларининг ушалишига тилакдошмиз.

Д. АМИНОВА.

Ўзбекистон гимни янгради. Унинг овози худди голибларни кутлаётгандек, ўзбекистонликларнинг галабасини намойиш этмоқчи бўлаётгандек эди. Ҳамма тик турган ҳолда оғир синовларни енгиб, чиққан болаларни кутлашарди. Голиблар эса бу олқишлар остида мамнун бўлиб туришарди. Хурсанд бўлмайдими... Ахир улар Халқаро «Табиат ва соғлиқ» лойиҳа мусобақасида иштирок этиб, голиблар қаторидан ўрин олишди. Келинг, яхшиси ана шундай улкан ютуқни қўлга киритиб, мустақил Ўзбекистон шарафини еқлаб қайтган болалар билан сизларни яқинроқ таништирайлик.

1992-93 ўқув йили бошида Тошкент шаҳрида турк эркалар лицейи ташкил этилди. Синовлардан муваффақиятли ўтиб, ўқишни бошлаб юборган ўқувчилар орасида Нуриддин Икромов, Дилмуҳаммад Камолов, Зафар Абдуллаев ҳам бор эди. Улар пойтахтдаги турли мактаблардан бу ерга ўқишга келганларига қарамай, тез кунлар ичида аълочилар сафидан жой олишди. Бугун улар билан суҳбатдошмиз. Нуриддиндан лицейнинг оддий мактабдан фарқи, бу

“Билиб қўйки, сени Ватан кутади!”

ердаги ўқиш, ўқитиш ишлари ҳақида сўрадик.

— Лицейдаги ўқитиш системаси дунё андозасига мосдир. Яъни, биз чораклаб ўқимаймиз. Ўқув йили иккита ярим йилликка бўлинган. Биринчи ярим йилликда биз фанларни чуқур ўзлаштириб борамиз. Оддий мактаблардаги сингари дарсга жавоб бериш фақат жума кунларига тўғри келади. Унга қадар биз мавзуларни муаллимдан эшитиб бориш билан бирга, мустақил ўзлаштириб ҳам борамиз. Ярим йиллик тугагач эса ҳар фандан учтадан имтиҳон топширамиз.

Лицейга ўқишга келган йилмиз инглиз ва турк тилларини мукамал ўргандик. Ҳозир лицейда саккиз нафар Туркиядан келган ва яна пойтахт мактабларида юқори савияда таълим берган кўплаб ўқитувчилардан сабоқ олаётимиз. Улар ердамида лицейни тугатгунга қадар тўрт тилни: инглиз, турк, рус ва немис тилларини мукамал ўрганиб оламиз. Бу ўқув йилида бошлаб эса аниқ фанларни жиддий ўзлаштиришга киришамиз.

7-И июнь кунлари Туркия пойтахти Истанбул шаҳрида «Табиат ва соғлиқ» Халқаро лойиҳа мусобақаси бўлиб ўтди. Унда саккиз мамлакат — АҚШ, Таиланд, Россия, Руминия, Догистон, Туркия, Туркменистон ва Ўзбекистондаги лицейларда таълим олаётган ўқувчилар иштирок этишди. Туркиядаги хусусий «Фотих» эрка ва фан лицейи ташаббуси билан ўтказилган ушбу мусобақага 54 та лойиҳа тавсия этилди. Улар орасида биз юқорида тилга олиб ўтган лицей талабаларининг ҳам лойиҳалари бор эди. Бу ҳақда Дилмуҳаммад шундай дейди:

— Биринчи ярим йиллик тугаши арафасида ушбу мусобақа ҳақидаги хабарни эшитдик. Аммо халқаро мусобақаларда иштирок этмаганимиз учун ҳадиксирадик. Муаллимларимиз, мудиримиз Фотих Рушту Зўр бизда ўз кучимизга ишонч уйғотишди. Кейин мен, Нуриддин, Зафар ва яна кўпгина лицейдошларимиз мавзу танлаб, уни еқлашга ҳаракат қилдик. Уларни еқлаб лицей ўқувчилари ўртасида ўтказилган худди шундай мусобақада уччаламиз голиб бўлдик ва Истанбул мусобақаларига йўлланма олдик.

2-БЕҒА ҚАРДИН!

Бола бирор бир безорилик, жиноят содир қилгани, уни дарҳол «тарбияси оғир, ёмон болалар» рўйхатига киритишга ошиқамиз.

“ТАРБИЯНИ КАТТАЛАРДАН БОШЛАШ КЕРАК”

2 бет.

Бугунги кунда тўшамлардан жой олган ажойиб эргак, қўшиқ, мақол ва ривоятларни илк бор халқ тилидан Малик Мурод қозоғга туширган.

“ПРОФЕССОР МАЛИК МУРОД”.

3-бет.

Ҳайратининг яна бир томони тушларимга боғлиқ. Тушларим ўзга бир оламда ҳайратим «унвони» га лойиқ топилади.

“БИР ҲАЙРАТ БОР...”

4-бет.

Болаларни ҳеч қузнатганмисиз? Улар жуда тақлидчи бўлишади. Баъзан онгли равишда, баъзан эса билиб-билмай биз — катталарнинг гапларини, ишларини кайтаришади. Жамиятда кечаётган барча жараёнлар ҳам болаларга турли йўсинда ўз таъсирини ўтказмай қўймайди. “Бола бир новда, эккан томонга эгилади”, деб бежиз айтилмаган. Шундай экан, фарзандларимизнинг ҳақиқий инсон бўлиб етишишларида биз катталар масъулмиз. Лекин афсуски, ҳар доим ҳам бу маъсулиятни чуқур ҳис қилавермаймиз. Ахир орамизда ароқхўрлик, чайқовчилик, ўғирлик каби ёмон иллатларни ўзларига одат қилиб олган ота-оналар йўқми? Уларнинг турмуш тарзи болалар тарбиясига салбий таъсир этмаслигига ким кафолат бера олади? Кейинги пайтларда вояга

ҳам умид қилиш мумкин?!

Очигини айтиш керак. Бизнинг туманимизда кўчаларда савдо-сотик, аниқроғи олибсотарлик (бошқача қандай аташ мумкин? Ахир уларнинг сигарет чиқарадиган заводлари йўқ-ку) билан шуғулланаётган болаларни учратмайсиз. Катта шаҳарларда бундай ишлар билан машғул болаларга кўплаб дуч келиш мумкин. Бу ҳол эса уларнинг қишлоқлардаги тенгдошлари тарбиясида ҳам ўз аксини топиши мумкинлигидан хавотирдаман. Тўғри, ҳозир болаларнинг езги таътили давом этапти, бўш вақтлари сероб. Уларни фойдали ишлар билан банд қилишимиз керак. (Фақат чайқовчилик билан эмас). Истардимки, ота-оналар фарзандларини ўз иш жойларига олиб боришсин. Катталарга ерданлашиш жараёнида хунар ўрганишсин. Хоҳ саргарошлик бўлсин, хоҳ этиқдўзлик, хоҳ сигир соғиш бўлсин, хоҳ машина созлаш, хуллас бўш

Тарбияни катталардан бошлаш керак

қолишмасин. Ёшлиқда олинган сабоқ, тошга ўйилган хат мисол мангу қолади, деганларидек, ўрганганлари келгуси ҳаётларида албатта асқотишига аминман. Чет эллардаги миллионерларнинг 12 ёшли фарзандлари оталари йўқлигида уларнинг ишларини тўлиқ бошқариб туришар экан. Бизнинг фарзандларимиз ҳам “билмайман” деб

ўтиришавермасин, дейман-да. Кўп йиллик иш фаолиятимда ўғирлик, чайқовчилик, талончилик каби жуда кўплаб ишларни кўриб чиқишга тўғри келган. Жумладан, 1993 йилнинг тўрт ойи давомида 48 та иш очилди. Шулардан 11 таси чайқовчилик билан боғлиқ жиноят. Улардан айримларининг исмларини ҳам айтиб ўтишим мумкин. “Дўстлик” жамоа хўжалигининг чойхоначиси Султонов Фулом 54 шиша ароқни пуллаётганида қўлга олинди. Ангренда яшайдиган Исмоилов Обиддин эҳтиёт қисмлари сотаётганида, Сандова Шаҳодат деган аёл хўжалик совуни сотаётганида, Носиров Ринат ҳам эҳтиёт қисмларини пуллаётганида қўлга олинди. Рўйхатни яна давом эттиравериш мумкин. Буларни айтишимдан мақсад, яна ўз-ўзидан бола тарбиясига бориб тақалади. Бу шахслар қингир йўллар билан топилган пуллари билан табиийки оила боқишади. Уларнинг юриш-туриши, қилмишлари, машғулотларидан эса фарзандлари хабардор. Хўш, айтингчи, бундай оилаларнинг фарзандларидан нима кутиш мумкин? Ахир олма дарахтидан узокқа тўқилмайди-ку...

Турсунбой аканинг куюнчақлик билан айтган гапларида жон бор. Менимча, тарбияни аввал катталардан бошлашимиз керакка ўхшайди. Катталар орасидаги ароқхўрлик, чайқовчилик, ўғирлик каби иллатлар батамом йўқ қилинмас экан, биз истаймизми, йўқми у фарзандларимиз орасида ҳам илдиэ отаверади.

О. ҲАКИМАЛИЕВА.

Диллар шод

Ёзнинг жазирама иссиғи остида сўлим оромгоҳларда дам олишга нима етсин?! Шундай оромгоҳлардан бири Тошкент сув таъминоти трестига қарашли «Зилола» болалар дам олиш масканидир. Бу соғломлаштириш оромгоҳи пойтахтнинг бир бурчагида жойлашган. Айни пайтда бу масканда 320 нафар болалар ҳордиқ чиқаришмоқда. Уларнинг кўнгилли дам олишлари учун ҳамма шарт-шароитлар етарли, турли тўғараклар фаолият кўрсатмоқда. Жумладан, “Эртақлар шахрига саяҳат”, “Қувноқ стартлар”, “Талантларни излаймиз” каби турли қизиқарли тадбирларнинг ўтказилиши болалар учун айна мударо бўлмоқда. Хусусан, тажрибали тарбиячи Г. А. Зелинская раҳбарлигидаги “Моҳир қўллар” тўғарагида, спорт соҳасида айниқса муҳим ишлар олиб борилмоқда. Катта, шинамгина сузиш хонасида тренер-ўқитувчи Самохвалов ёрдамида сузишнинг илк сабоқлари бериб борилмоқда. Қисқаси, болалар бу ерда ўтказган қувноқ ва сермазмун вақтларини анчагача мароқ билан бир-бирига сўзлаб беришади.

Р. АЛБЕКОВ суратлари.

“Билиб қўйки, сени Ватан кутади!”

(Боши 1-бетда).

Менинг “Табиий зюлитларнинг ион алмашиши хусусида”ги лойиҳамда ифлосланган сувни ионлар орқали тозалаш таклиф қилинади. Олимларнинг аввалги тадқиқотларини давом эттиришга ҳаракат қилинган ушбу лойиҳа хакамлар ҳайъатига манзур бўлди. Зафарнинг “Фарқли ҳайвон чиқиндилари — биогаз” ва Нуриддиннинг “Оғриқ тўхтатувчи хап дориларнинг таъсир кучларининг аниқланиши” лойиҳалари ҳам мусобақа иштирокчилари ва хакамлар ҳайъати назаридан четда қолмади.

Дилмуҳаммад тўғри айтди. Бу лойиҳалар нафақат маъқул бўлди, балки совринли ўринларни ҳам қўлга киритди. Дилмуҳаммад 1-ўринни, Зафар билан Нуриддин эса мусобақанинг “Фахрий ериқлари”ни олишга муваффақ бўлдилар. Бу ютуқни қўлга киритиш осон бўлмади. Болалар лицейдаги сабоқларидан кейин ўз лойиҳалари устида узок изланишлар олиб боришди. Барча назарий ишлар тугагач, Туркияга келиб, 20 кун ичида амалий машғулотларда қатнашишди.

— Бугун Ўзбекистон мана Шундай ўғлонлари билан фахрланса арзийди, — дейди гурур билан лицей мудир Фотиҳ Рушту Зўр. — Уларнинг илмга чанқоқлиги, ўқиб-ўрганишга бўлган қизиқиши бизни ҳам севинтиради, ҳам ҳаяжонга солади. Биз уларга жуда ишонамиз. Республикангизнинг келажак “устуналари” ҳам шулар.

Зафар ҳам суҳбатдан четда қолмади:

— “Табиат ва соғлиқ” Халқаро лойиҳа мусобақаси бу йил биринчи марта ўтказилмоқда.

Кейинги йилларда Голландияда, ундан кейин Таиландда, 1996 йилда эса Ўзбекистонда ўтказиш мўлжалланмоқда. Биз кейинги йиллардаги мусобақаларда ҳам ўз лойиҳаларимиз билан иштирок этмоқчимиз. У Ўзбекистонда ўтказилгунга қадар голибликни қўлдан бериш ниятимиз йўқ. Бу фақат голибликни қўлга киритиш орзусигина эмас, Ватанга наф келтириш, халққа хизмат қилиш, ўз билим ва онгимиз билан юртимизга фойда келтириш ҳамдир.

Мусобақада иштирок этар эканмиз жуда фойдали, амалга ошириш зарур бўлган лойиҳа ва фикрларни ўрганиш билан бирга хоридан дўстлар ҳам орттирдик. Катта ва оламшумул мусобақаларда иштирок этиш тажрибаларини ўргандик.

Суҳбатдошларимиз — Дилмуҳаммаднинг орзуси — кимегар бўлиш, Нуриддиннинг Туркиядаги олийгоҳларда таълимни давом эттириб, иқтисодчи бўлиш нияти бор. Зафарнинг ҳам ўзига яраша бир олам орзу ва истаклари бор. Ана шу орзу, истакларни амалга ошириш учун тинмай изланиб бораётганликлари ва аъло ўқишаётгани учун лицей маъмурияти уларни ёзги таътил кунлари Туркиядаги дам олиш масканларига йўлланмалар билан таъминлади. Кейинги йилларнинг ишларини режалаштириб юрган болакайларнинг яхши ҳордиқ чиқариб қайтишларига тилакдош бўлиш билан бирга, уларга “Билиб қўйки, сени Ватан кутади”, деб айтгимиз бор.

Д. ТУРАХМЕТОВА суҳбатлашди.

Кўп билган эмас, билими халққа манфаат келтирувчигина донодир, деган ҳикмат бор. Олимликнинг асосий белгиси ҳам шунда. Уларнинг хизмати ҳам, бошқалардан устунлиги ҳам кишилар ҳаётига қанчалик наф келтириши билан белгиланади. Ҳа, фанда заҳмат чекиб, тинмай ишлаётган ва меҳнатининг илмга, хусусан, халқига нафи беқиёс бўлган олимлардан бири профессор Малик Муродовдир. Забардаст бу ўзбек олимнинг номи илм аҳлигагина эмас, балки Сиз — азиз "Тоғ юлдузи" ўқувчиларига ҳам яхши таниш. Олимнинг шу газета саҳифаларида еритилган қатор сермазмун мақолалари кўпчиликда чуқур таассурот қолдирган. Бугун бу ажойиб инсон — Малик Мурод 60 ешга тўлди.

У 1933 йилда Наманган вилоятининг Чортоқ туманида туғилди. Отаси — Мулла Муродилло Қози Зиедулло ўғли, онаси — Биби Сора Худойберган қизининг тарбиясида униб-ўсди. Унинг келгусида олим бўлиб етишувда шу муҳитнинг таъсири беқиёс бўлди. Туркий халқлар оғзаки ижодининг забардаст тадқиқотчиси сифатида шуҳрат қозонган профессор Малик Муроднинг илмий фаолияти ўта серқирра ва мазмундордир. Зеро, олим туркий, хусусан, ўзбек халқ оғзаки ижоди, элшунослик халқ педагогикаси, миллий қадриятлар мавзусида юзга яқин китоб ва

рисолалар нашр эттирди. Унинг: "Ижод дурдоналарини излаб", "Сарчашмадан томчилар", "Камтарга камол", "Гўрўғли", миллий қадриятларга оид: "Нон қадри", "Ҳовли олма, қўшни ол", "Маросимшунослик", "Қадриятлар

кўрсата олган фольклоршунос", профессор Тўра Мирзаев эса: "... ўта меҳнаткаш олим", деб таърифлайди. Малик Муродга хос бўлган ажойиб олимлик ва одабийлик ҳислатларидан яна бири одамларга, айниқса, еш шогирдларига ҳолисона ендошишида.

ПРОФЕССОР МАЛИК МУРОД

"қадри" сингари китоб ва рисолалари китобхонлар томонидан яхши қарши олинган. Малик Мурод фольклор билан бир қаторда китоб, кутубхона ва китобхонлик муаммоларининг изчил тадқиқотчиси ҳамдир. Олимнинг "Китоб қадри", "Ўзбек биб-лиофольклори", "Китоб—кутубхона — китобхон" номли рисолалари фикримиз тасдиғидир.

Бугунги кунда тўпламлардан жой олган ажойиб эртак, қўшиқ, мақол ва ривоятларни илк бор халқ тилидан Малик Мурод қоғозга туширган.

Профессорнинг ишлари ўз соҳасининг йирик намояндалари томонидан юксак баҳоланган. Жумладан, академик Р. Амонов уни: "... нашр мақолаларида намуна

Устоз ўз издошларининг фанда доимо синалмаган йўларидан юришга ундайди. "Фан ҳамшиша кашф этилганларни билишдангина иборат эмас, кашф этиш ҳамдир" дея уқтиради. Издошларининг ўзидан ўзиб кетишларини сезса, худди еш болалардек севиниб юради. Бугунгача олимнинг бевосита раҳнамолигида ўттизга яқин номзодлик ишлари

ҳимоя қилинди. Ҳозирда ҳам устознинг илмий раҳбарлиги ва ҳакамлигида номзодлик еки докторлик ишини еқлаганлар, шунингдек, ҳимоя навбатини кутаётганлар орасида туркман, екут, бошқирд, молдаван сингари ўзга миллат вакилларининг борлиги олимнинг шогирдпарвар, бағри кенг инсон эканлигидан далолатдир. Умуман, профессор Малик Муроднинг амалга оширган илмий кашфиётлари, унинг олимлик, одабийлик табиати хусусида кўп ажойиб гапларни айтиш мумкин.

Бугун эса ўзининг 60 йиллик тўйини нишонлаётган профессор Малик Муродни кўп минг сонли ўқувчилари, шогирдлари номидан қутлаб, у кишига соғлиқ ва бардамлик, ишларида ривож тилаб қоламиз!

Муҳаммад АҲМЕДОВ.

Мана бу расми қара. Р. АЛБЕКОВ туширган сурат.

Самарқанддан янги зарб этилган қумуш тангаларни олиб келди. Сипоҳлар, навкарларнинг чўнтаклари тангага тўлди. Минглаб қўйлар, отлар сўйилиб катта базм бошланди.

Қорабогга жойлардан янги лашкарлар кела бошлади. Уларнинг сони тўрт юз мингдан ошиб кетди. Жанговарлик руҳи баланд кўшин султон Боязид тупроғига қадам босди. Сивас, Алеппо, Дамашк, Богдод уларнинг зарбига дош беролмай кулади. Зафар кучган лашкар 1402 йил баҳорида Анқара енида Боязиднинг асосий кўшинига дуч келди.

Ҳали ҳеч мағлубият аламини кўрмаган Боязид душмани хотиржам қаршилади. У Темурни мутлоқ менсимаслигини кўрсатиш учун минглаб лочинлари ва този итлари билан ов уюштирди.

Темур рақиби тугдирган ажойиб имкониятдан усталик билан фойдаланиб, лашкарни қулай жанговор марраларга жойлади. Баҳайбат филларини олдинга ўтказиб душман кўшинига даҳшат солди. Филлар устида ўтоқар қуролли мерганлар ўтирарди. Тўфангсозлар эса ўз марраларида араваларда ўтирганча хужумга ишорани кутишди.

Миллиондан ортиқ пиёда ва отлик қонли жангни кутарди. Қачонлардир машҳур Рим императори Помпей Босфор подшоши Митридат билан жанг қилган тоғ енбағрида икки лашкар беаёв олишувга тараддуд кўра бошлади. Боязид лашкаридаги зарбдор кучни унинг куёви серб Стефан Лазарь ўгли кўмондонлигидаги гвардия ташкил қилган бўлиб, унда Оврупонинг машҳур рицарлари, ёлланма отликлар кўпчиликини ташкил қилган эди. Касби-кори уруш бўлган бу рицарлар бой ўлжа илинжида ёввойи саҳройи жангчиларга калондимог назар ташлаб туришар эди.

(Давоми бор).

(Давоми. Бошланиши ўтган сонда)

Мирзо унинг айтганларини оҳиста қоғозга тушираркан, Темур миясига куюлиб келаётган фикрлар оқимидан керагини айтишга интилди. Бу фикрлар, албатта унинг таржимаи ҳолидан ўрин олади.

— Мен ўзимни Оллоҳнинг ердаги энг биринчи итоаткор бандаси, деб билдим ва унинг ёки пайгамбарининг амриси бирор ишга қўл урмадим. Парвардигорнинг амриси яшаётган халқларнинг биронтасига зиён етказмадим. Олий мартабадагиларга ҳам, фуқарога ҳам бирдек ҳайрият қилишга интилдим. Мен ҳеч қачон бировнинг мулкига эга бўлишга интилмадим ва шунингдек, ҳеч қачон кўпроқ бойлик орттиришга ҳам ҳаракат қилмадим. Мен ҳеч қачон бировга ҳасад билан қарамадим. Бу борада амир Хусайн билан бўлган воқеа менга ибрат бўлди: ўз фуқароларининг мол-мулкига нисбатан очкўзлиги уни ҳалокатга олиб келди...

Темур "Қизим сенга гапираётиман, келиним сен эшиг", қабилида мактубни тамомлади. Боязидни у билан муносабати шундай бўлса, охири бахайр бўлмаслигини уқтирди.

Қора Юсуфни унинг илкига топширишни алоҳида таъкидлаб ўтди.

Боязиддан жавоб ҳам уни узоқ кут-тирмади. Унинг мазмуни ҳақоратга тўлган эди.

"Эй чўлоқ! Такабурлик қадамини босишга қандай ҳаддинг сизди? Сенга, зоти паст чўл қароқчисига ақл ўргатишни ким қўйибди!"

Султон мактубидаги асосий мазмун шундай оҳангда ёзилган эди.

Елдириб Боязид тинч муроса кўпригини ендириб, уруш оловини ёқишга озми-кўпми қарор қилгани энди аннқ бўлди.

ЯШИН ВА ТЕМУР

"Анқара енидаги жанг эллар ва халқларнинг яшиндек тез ва шиддаткор голиби Темур жаҳонгир билан тўқнашди... Бу жанг христианликка бебаҳо тарихий хизмат кўрсатади. Бу гал шон-шуҳратни мусулмончиликдан устун қўйган Темур Боязидни Константинополь қамалини тўхтатишга мажбур қилиб, Оврупони пайгамбар умматлари оёқ ости қилишига чек қўйди. Ҳолбуки, агар бу икки уруш даҳосининг бирлашган кўшини олдидан бутун Оврупо қуллик занжирига солинган бўлур эди".

(В. Череванский).

ТАРИХИЙ ЛАВҲАЛАР

Эвара тўйи тантаналаридан сўнг Темур фармони билан қурултой чақирди.

Тажрибали лашкарбошилар бирин-кетин ўз мулоҳазаларини айта бошладилар. Кўпчилик янги юришга қарши. Ҳиндистон сафари, грузин, арманларни итоатга келтириш учун жангларда хориган лашкарга камида икки йил дам бериш керак.

Саркардалар яна бир нозик масалага соҳибқирон диққатини қаратдилар. Боязид

мусулмон. Турклар қон-қариндош. Уларга қарши жанг қандай изоҳланади?

Темур сабр-тоқат ила сафдошларини, тажрибали амирлари, бек, туманбошиларни, тинглади. Кейин ўзи уларга қарата оташин нутқ сўзлади:

— Лашкар чарчаган. Тўғри. Сизлар ҳам толиққансиз, — деди у маърузасини якунлаб, — аммо душман ҳам тараддуд кўраётганини биласизми? Миср билан Боязид битим қилиб улкан кўшин тўпламоқда. Биз уларни кучайишига йўл қўймаймиз. Сизларга хуш хабар айтай. Набирам Муҳаммад Мирзо қарвони эртага етиб келади. Сизларга, лашкарга ўтган йил билан яна етти йил олдинги маошни тўлайман.

Темур саркардалар ўртасидаги жонланишни кўриб дадиллашди.

— Ҳаммангизга энди мукофотлар топшираман. Шоҳ Малик!

Мухрдор амир ўрнидан қўзғолди.

— Ҳиндистон ўлжаларидан лашкарга ҳам мукофот ажратилсин.

Маош ҳақидаги хабар қўшинга яшин тезлигида тарқалди. Кўтаринки, руҳ барчани қамради. Бу лашкар энди ўз ҳукмдори учун ҳар қандай ёвга қарши боришга тайёр эди.

Муҳаммад Султон қарвони

КИЧКИНА ОДАМ БИЛАН КАТТА СУҲБАТ

— Файласуф Абунаср Фаробий айтмиш: "Ижодкор ахлоқи, одоби ҳам туғма бўлиши шарт. У ўзи туғилиб, униб-ўсган юртнинг, ўз халқининг раъйига, иродасига ва ўз халқида бўлган энг яхши фазилатларга амал қилиши лозим".

Зарифжон ҚУРБОН. Сурхондарё вилояти, Олтинсой тумани Вахшивор қишлоғидаги 36-мактабда ўқийди. "Менинг биринчи китобчам" беллашуви ғолиби. У ДЕЙДИКИ: "Шоирнинг шеъри билан эмас, унинг ички дарди билан ҳисоблашиш зарур".

унвони"нга сазовор бўлсанг. — ... Шеър ёзиш машини асосан тунда қиламан: тасаввур қилинг, ҳозиргина узок манзилдан қайтгандек ойдин тун чўкиб ётибди, атроф сукунат, фақат қурбақаларнинг "хониши" тинмайди, ярим кулгичли ойга боқасан, дилинг яйрайди, фикринг ойдинлашади, ок қоғозга гоҳ ўйноқи, гоҳ маҳзун сўзлар тўкилади, чироқ сенга парвона...

Бадбўй хаёлларим зулфи қор,
Занглар нигоҳларим заҳиралари,
Туманни қучади бир ғубор.

Бир ҳайрат бор..

халқига садоқат, меҳр-муҳаббат ҳамма даврларда ҳам ижодкорларнинг бирламчи фазилати бўлиб келган.

Зарифжон, сен халққа садоқатли бўлишни қандай тушунасан?

— Буюк зотлар ҳақида шундай гаплар юради: шоир Фирдавсий шоҳ асари учун султон Маҳмуд берган совғадан кўра халқининг самимий баҳосини афзал билади. Бундан газабланган шоҳ шоирни фил оёғи остига ташлаттиради... Буюк немис шоири Хенрих Хейне ҳатто вафотидан кейин ҳам ватанпарварлиги учун таъқиб қилинган. Насимий, Машраб, Чўлпон, Қодирийлар-чи?..

Ватанпарварлик... халқпарварлик... Келинг, буни икки қатор шеъримда ифодалай:

Орзуларим ҳаммаси халқим — Қамчисида собит яшамоқ.

— Илк шеърингни қачон ёзгансан? Ўзинг ўша машинини шеър деб ҳисоблайсанми?

— Мен Наврўз айёмида туғилган эканман. Туни билан йиғлаб чиққанман. Эрталаб қишлоғимизнинг онахонини чақиришибди. Онахон: "Бу болангдан катта санъаткор

чиқади" дебдилар. Лекин мендан санъаткор эмас, балки "Вахшиворнинг энг кичик тоғи"дек шоир чиқар (ҳазил). Адашмасам, 3-синфларда шеър

ёзишга уринганман. Лекин ҳеч кимга кўрсатмасдим. Уялардим. Чунки шеърларимда ёрқинлик йўқ эди. Барибир ёзавердим...

Нихоят, бир куни ўқитувчимиздан "Табриклайман!" сўзини эшитдим. Бу қайси шеърим эди — эслолмайман... Лекин ўша шеърларим ўзимга еққанди. Негаки, дардчил эди, дардим демак, ички "мен"нинг дарди эди.

— Шеърнинг туғилиши ёки ҳайратнинг "меvasи" ҳақида нима дея оласан?

— Оллоҳни ёлғиз билган ижодкоргина ўз шеърини юксакликка кўтаради, деб ўйлайман. Мен дунё мўъжизаларини Оллоҳнинг карами кенглигига тақайман, уяратган ҳамма нарса ҳайратга лойиқ. Битта ҳайрат бор — Оллоҳ ҳайрати. Агар ҳайрат йўқолса, борлиқ ҳавоси сўриб олинган бўшлиқ касб этади.

Ҳайратимнинг яна бир томони тушларимга боғлиқ. Тушларим ўзга бир оламда ҳайратим "унвони"га лойиқ топилади.

— Бу энди келажак тасаввурларнинг бўлса керак. Илло, ҳар қандай меҳнат ўз хизматлари эвазига холисона баҳоланади. Ажабмаски, бир кун келиб сен ўша "ҳайрат

Юракда — Сўлиса соғиннинг ғурури,
Қалбим қуридан тўкилар,
Жувонмарг шубҳалар шуури,
Ушанда — Пойингда нигоҳим — қурбонлик,
Саҷарми қувончдан кўзлари Севинчлар силқиган юзингга!

— Зарифжон тақлид ҳақида нима дея оласан?

— Тақлид. Тўғри, буюклар этагидан тутиш, уларга эргашиш ва таъсирланиш мумкин. Лекин қайсидир танқидчи айтмоқчи, тақлид қилиб бўлмайди. Бу худди боғбон боғига ўғирликка кириб, ширин-ширин меваларни еб кетишдай гап.

— Бугунги кун шоирларидан қайси бирларининг шеърлари сенга маъқул?

— Кўпинча классик шоирларимизни ҳамда ҳозирги адабиётимизнинг ёш шоирлари шеърларини ўқиб, руҳимда ажиб бир мунавварлик уйғонади. Шеърятнинг темир қонуни йўқ. Демокчиманки, шеърятдаги қолипнинг йўқлиги — шоирнинг эркинлигидир. Менга маъқул шоирлар: А. Қутбиддин, Ойбек Раҳим, Вафо Файзулло...

Шакар СУННАТОВ.

УҚЛАР ОСТИДА УНГАН БОЙЧЕЧАК

Болалар қувончи учун бошланган иш ҳар қандай шароитда ҳам тўхтаб қолмайди. Ҳатто, ўқлар ёмғири остида ҳам... Ушанда Тожикистонда биродарқушлик уруши айни кучайган пайт эди. Гулнара Равшан ҳамкасби Ақром Хусамов билан кичкинтой болаларнинг "Бойчечак" ойнамасини чоп этиш ташвишида эдилар. Бормаган, учрамаган жойлари қолмади. "Одамлар қурбон бўлиб, қишлоқлар вайрон бўлаяптию сизлар нима ташвишдасизлар!" дегувчилар ҳам бўлди. Лекин улар ортга қайтмадилар. Хайриятки, болаларвар қишилар ҳам топилди. Тожикистон Республикаси Марказий Банки мутасаддилари ойнама чоп этилиши учун зарур бўлган дастлабки юз минг сўмни ажратдилар. Шу тариқа 1993 йилнинг январида "Бойчечак"нинг биринчи сони дунёга келди.

Муस्ताқил Тожикистон Республикаси тарихида илк маротаба ўзбек тилида нашр этилаётган бу кичкинтойлар ойнамаси эндиликда 20 минг нусхада чиқмоқда. Бу ойнама тожик ва ўзбек миллатининг ягоналигини яна бир қарра исботлаб берувчи ҳақиқатдир. Зеро, бойчечак қиш интиҳоси ва баҳор ибтидоси даврида мағрур бош кўтариб чиққан бахт, шодлик элчисидир. Биз ҳамisha "Бойчечак"нинг умри узок, келажаги порлоқ бўлишини истаб қоламиз. Суратларда: "Бойчечак" ойнамасининг бош муҳаррири Гулнара Равшан. Ойнама саҳифалари. С. МАҲКАМОВ олган суратлар.

— Игнабаргли дарахтларнинг аҳамияти нимада?
— Игнали баргларида тикиувчилик учун игна ва игначалар олинади-да.

— Ойижон, акам ойимларга айтма дедиларда, бўлмаса айтардим.
— Нимани?
— Акамнинг гултувакни синдириб қўйганини.
Дилфуза АМИНОВА.

Азиз фарзандимиз АЪЗАМЖОН!
Тўғилган кунинг муборак бўлсин. Сенга узок умр, сиҳат-саломатлик, ўқишларингда улкан зафарлар тилаймиз. Ушбу кундаги шодлик, хуррамлик қалбингни умрбод тарк этмасин.

Сени самимий қутлаб: даданг Адҳамжон Қаюмов. ТОШКЕНТ ШАҲРИ.

Суюкли қизалогим НИЛУФАРХОН!
Бу кун ҳаётингда қувончли тантана — сенинг туғилган кунинг. Бир олам севинч шодликларинга шерикмиз. Келажакда оқила ва ақли расо қиз бўлиб етишишингни, камолотингни Оллоҳдан тилаб қоламиз.

Эзгу ниятлар билдириб: даданг Адҳамжон Қаюмов. ТОШКЕНТ ШАҲРИ.

ТАБРИКЛАЙМИЗ!

Бош муҳаррир: Ақром БЕРДИМУРОДОВ.
Таҳрир ҳайъати: Ф. ЖАЛИЛОВА, Т. КАРИМОВ, А. КҶЧИМОВ, М. ПИРМАТОВ /масъул котиб/, М. РАҲИМБЕРДИЕВА, Ш. СУННАТОВ, Д. ТУРАХМЕТОВА.

Ташкил этилган: ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ
МАРКАЗИЙ ҚҶМИТАСИ
Газета 1329 йил, 1 августдан «ЛЕНИН УЧКҶНИ» номи билан чиқа бошлагани.

Маълумот учун телефон: 33-49-45
Бизнинг манзилгоҳ: 700083. ТОШКЕНТ ШАҲРИ, ЛЕНИНГРАД КҶЧАСИ, 32-УЙ.
Нашр кўрсаткичи: 64563
Чоп этиш вақти — 18.00.